

Pravé a falešné proroctví v Písmu

Hospodin svému lidu vždy dával „proroky“, všeobecný prorocký dar je dokonce ideálním stavem ve spasené budoucnosti (Nu 11,29; Jo 3,1n; 1K 14,1). Nejdůležitějším ze sz proroků byl Mojžíš, učitel proroků (Dt 18,15): Hospodin k němu na rozdíl od ostatních mluvil tváří v tvář (Nu 12,6-8; Dt 34,10). I v církvi NZ byli proroci (Ř 12,6; 1K 12,28; Ef 3,20; 4,11).

Kdo je prorok? Lidové pojetí proroka coby vizionáře, který vidí do budoucnosti, stejně jako pojetí proroctví coby předpovědi, je příliš zúžené. Spíše než prognostikem je prorok v Písmu *diagnostikem*: Přináší (Mojžíš) a připomíná (ostatní proroci) Boží slovo (Tóru) a aplikuje ho na konkrétní situaci; varuje před následky hříchu, připomíná požehnání poslušnosti a hlavně stvrzuje věrnost Božích závazků a Boží milosrdenství i do budoucnosti. Jeho proroctví se tedy často naplňují, příp. nenaplňují v závislosti na reakci a jednání posluchačů (Jr 18,1nn). Prorok je rovněž hlasatelem naděje, buřičem, živým, hmatatelným znamením Boží svatosti, lásky i soudu (Iz 8,18; Jr 16,1nn aj.), strážcem a pastýřem svého lidu (Ez 2-3); má Boží slovo posluchačům nejen přednést (dle hesla: „ptáčku, žer, nebo chcípni“), nýbrž má o posluchače osobně pečovat.¹ Od moudrého člověka, který také „rozumí své cestě“ a dokáže druhým poradit, se prorok odlišuje zdrojem svého poznání: jeho slova pocházejí od Boha, jsou zjevením (Jr 32,28). Proroci jsou osobně povoláni Bohem a mluví v autoritě Jména.

Zda lze tato kritéria beze zbytku vztáhnout na nz proroky, je otázkou: jejich proroctví se nám až na výjimky nezachovala a hrála zřejmě spíše lokální či osobní roli (Sk 21,10). Přesto k životu nz sboru proroci patřili: „znají tajemství“ (1K 13,2); k povzbuzení a poučení přinášejí učení víry (1K 14,6.31); rozpoznávají něčí obdarování (1Tm 1,18; 4,14); vyjevují skrytý hřích a budují víru (1K 14,24n). Pavel je každopádně hájí před opovrhováním (1Te 5,19n). Zároveň jim ale ukládá jistá pravidla: Prorok je podřízen církvi a ostatním prorokům (dostane-li si zjevení jinému, první řečník umlká); jeho slovo má místo na veřejnosti, v rámci pokojného shromáždění; kvůli nebezpečí falešných proroctví má být církvi rozsuzováno (1K 14,29-33; 1Te 5,19-22; 2Pt 3,1). Pro posouzení Písmo nabízí několik měřítek, např.:

- **Věcná správnost** (Dt 18,22): Odpovídá prorocké slovo realitě?² Splnilo se, jedná-li se o předpověď?³
- **Teologická správnost** (Dt 13,4): Vede prorocké slovo k Pánu Bohu a k Ježíši, anebo od něj odvádí? Je „ve shodě s vírou“ (Ř 13,6), s učením Písma, s evangeliem (Ga 1,8)?
- **Integrita proroka** (Mt 7,15-21; 2Pt 2,1nn): Žije prorok jako Boží člověk? Jaké „ovoce“ nese, tj. ne, co jeho slova působí, nýbrž jaké charakterové znaky a skutky sám vykazuje?⁴
- **Ověřitelnost pověření** (Jr 29,9; Ez 13,6; 1K 3,1): Vyslal proroka Hospodin? Je prorok atestován a doporučen důvěryhodnými lidmi? Je církvi zmocněn mluvit?

¹ Je tak i obyčejně lidsky odpovědný; sám částečně sklízí plody svých slov.

² Je otázkou, jedná-li se u všeobecných, všezahrnujících výroků o proroctví z Ducha. Bibličtí proroci pranýřovali *konkrétní* hříchy, radili ke *konkrétním* krokům pokání atd.; nemluvili jen obecně a v hádankách: „Máš nějaký duchovní problém...“ Takové neurčité obvinění je pastoračně nezodpovědné a škodlivé.

³ Rabíni upozorňují, že ani pravá předpověď se nemusí naplnit (viz Jonášovo proroctví). Kriterium z Dt 18 se podle nich vztahuje na předpovědi dobrého; varování před zlem platí vždy (Jr 27-28, zvl. 28,9).

⁴ NZ upozorňuje na neřesti falešných učitelů, např.: chybná nauka, pokoutná „pastorace“ (soukromničení), neúcta k místní autoritě, arogance (silné výroky), obžerství a nestřídmost, touha po vlivu a obohacení, smilstvo, velký rozštěp mezi svatými řečmi a nesvatým životem...